

Yusufeli (Butko) Zeytininin Maliyet Analizi

Cost Analysis of Yusufeli (Butko) Olive

Sude BAYRAMOĞLU¹

Vedat DAĞDEMİR¹

¹ Atatürk University, Faculty of
Agriculture, Department of Agricultural
Economy, Erzurum, Türkiye

ÖZ

Bu çalışmada Yusufeli Butko zeytininin üretim maliyetini hesaplayarak kârlılık analizini yapmak ve pazarlama yapısını ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada, zeytin için tek ürün bütçe analiz yöntemi kullanılarak tesis ve üretim masrafları dikkate alınmış; maliyet hesaplamaları ile birlikte diğer ekonomik analizler yapılmıştır. Araştırmanın verileri, 2025 yılında 73 üretici ile yapılan anket çalışmalarıyla elde edilmiş olup bulgular 2024 hasat dönemine ilişkindir. İncelenen işletmelerin ortalama mülk arazi miktarı 15,11 dekar, ortalama zeytin alanı ise 3,31 dekar olarak belirlenmiştir. Zeytin bahçe amortismanı 227,67 ₺/da olarak hesaplanmıştır. Yusufeli Butko zeytini üretiminde değişken masraflar toplamı 3.983.79 ₺/da, sabit masraflar toplamı 6.168.57 ₺/da olup üretim masrafları toplamı 10.152.36 ₺/da olarak bulunmuştur. Buna göre, zeytinin üretim maliyeti 28,64 ₺/kg olarak hesaplanmıştır. Üretimde dekara brüt kâr 56.501.78 ₺, net kâr ise 50.333.21 ₺ olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, Yusufeli ilçesinde yetiştirilen Butko zeytininin ekonomik açıdan yüksek düzeyde kârlı bir üretim potansiyeline sahip olduğunu ve bölgedeki üreticiler için önemli bir gelir kaynağı oluşturduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Butko zeytini, Karlılık analizi, Maliyet analizi, Yusufeli

ABSTRACT

In this study, the aim was to calculate the production cost of the Yusufeli Butko olive, conduct a profitability analysis, and reveal its marketing structure. The single-product budget analysis method for olives was employed, taking into account establishment and production expenses, and conducting cost calculations together with other economic analyses. The research data were collected in 2025 through surveys conducted with 73 producers, and the findings correspond to the 2024 harvest period. The average landholding size of the examined farms was 15,11 decare, while the average olive-growing area was 3,31 decare. The amortization cost of olive orchards was calculated as 227,67 ₺/da. In Yusufeli Butko olive production, the total variable costs were 3,983.79 ₺/da, and the total fixed costs were 6,168.57 ₺/da, resulting in total production expenses of 10,152.36 ₺/da. Accordingly, the production cost of olives was calculated as 28,64 ₺/kg. Gross profit per decare was determined as 56,501.78 ₺, while net profit was 50,333.21 ₺. These results indicate that the Butko olive grown in Yusufeli has a highly profitable economic production potential and constitutes an important source of income for producers in the region.

Keywords: Butko olive, Profitability analysis, Cost analysis, Yusufeli

*"Yusufeli Zeytininin Maliyet Analizi ve Pazarlama Yapısı" isimli yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.
This was based on a master's thesis titled "Cost Analysis and Marketing Structure of Yusufeli Olive"*

Geliş Tarihi/Received 18.11.2025
Kabul Tarihi/Accepted 16.12.2025
Yayın Tarihi/Publication Date 20.02.2026

Sorumlu Yazar/Corresponding author:
Sude BAYRAMOĞLU

E-mail: sudebayramoglu2@gmail.com

Cite this article: Bayramoğlu, S. & Dağdemir, V. (2026). Cost Analysis of Yusufeli (Butko) Olive. *Journal of Animal Science and Economics*, 5(1), 30-37.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18618844>

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

Giriş

Zeytin (*Olea europaea* L.), Oleaceae familyasının Olea cinsine ait, çok sayıda tür ve alt türü bulunan bir bitkidir. Anavatani, Güneydoğu Anadolu Bölgesini de kapsayan Yukarı Mezopotamya ve Güney Ön Asya olarak kabul edilmektedir (Vossen, 2007). Zeytin yetiştiriciliğinin insanlık tarihi kadar eski olduğu, M.Ö. 6000 yıllarına ait arkeolojik bulgularla kanıtlanmıştır (Çavuşoğlu ve Çakır, 1988). Zeytin hem sofralık hem yağlık olarak değerlendirilebilen çok yönlü bir tarım ürünüdür.

Üretimi büyük ölçüde Akdeniz ikliminin etkili olduğu Türkiye, İspanya, İtalya, Yunanistan ve Tunus gibi ülkelerde yoğunlaşmıştır. FAO (The Food and Agriculture Organization Gıda ve Tarım Örgütü) 2024 yılı verilerine göre dünya genelinde yaklaşık 10,9 milyon hektar alanda 21 milyon ton zeytin üretilmektedir.

Türkiye’de toplam zeytin üretimi 3 milyon 750 bin ton olarak gerçekleşmiş; bunun 1 milyon 166 bin 318 tonu sofralık, 2 milyon 583 bin 682 tonu ise yağlık zeytin üretiminden oluşmuştur (TÜİK, 2024). Üretim ağırlıklı olarak Ege ve Akdeniz bölgelerinde yapılmakta; sofralıkta Manisa, Bursa ve Aydın; yağlıkta ise İzmir, Muğla, Hatay öne çıkmaktadır. Bu iller dışında Artvin, Türkiye’nin zeytin üretiminde daha düşük seviyelerde katkı sağlayan bir il olmasına rağmen yıllar içinde belirli bir üretim istikrarına sahiptir. Üretimin büyük bölümü Yusufeli ilçesinde yoğunlaşmakta, bununla birlikte Ardanuç ilçesinde de sınırlı düzeyde üretim yapılmaktadır. Artvin’de sofralık zeytin üretimi 202 ton iken yağlık zeytin üretimi 101 ton olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2024).

Artvin ili Yusufeli ilçesinin “Butko” adlı çeşidi hem yağlık hem de sofralık olarak değerlendirilebilen yerel çeşidiyle istikrarlı bir üretim yapısı bulunmaktadır. İlçenin ikliminin mikroklima özelliği göstermesi yüksek yağ oranı ve kaliteli meyve oluşumunu desteklemekte; sıcak yazlar ve ılıman kışlar zeytin yetiştiriciliği için uygun koşullar yaratmaktadır. Morfolojik açıdan Butko zeytini, orta büyüklükte ve oval formda meyveleri, yüksek et/çekirdek oranı, sıkı et dokusu ve düşük asit içeriği ile öne çıkmaktadır. Ağaç yapısı yarı dik ve orta kuvvetli gelişme gösterirken, yaprakları dar-uzun formda ve koyu yeşil tonlardadır. Bu morfolojik özellikler, çeşidin sofralık kalite potansiyelini artırmakta ve yöreye özgü karakteristik bir aroma profili oluşturmaya katkı sağlamaktadır (Şeker vd., 2012). 2024 itibarıyla 750 dekar zeytinlik alanda 174 ton sofralık ve 101 ton yağlık zeytin üretilmiştir (TÜİK, 2024).

Tarım işletmelerinde üretim maliyetlerinin doğru belirlenmesi, kaynakların etkin kullanımı ve kârlılığın sürdürülebilmesi açısından önemlidir. Maliyetler; bölge,

işletme yapısı ve ekonomik koşullara göre değiştiğinden sürecin titizlikle yürütülmesi gerekir. Doğru maliyet analizleri, gereksiz harcamaları önleyerek kârlılığı artırır ve sürdürülebilir üretim stratejilerinin temelini oluşturur (Yavuz ve Dağdemir, 2024). Üretim maliyetlerinin doğru hesaplanması, üretici gelirinin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve kaynakların etkin kullanımı açısından büyük önem taşımaktadır (Dağdemir ve Özçelebi, 1998).

Zeytin üretimi üzerine yapılan çalışmalar genel olarak Türkiye veya Ege bölgesi özelinde yoğunlaşmış olup Yusufeli ilçesine özgü Butko çeşidinin üretim maliyetleri ve kârlılık düzeyine dair veriler oldukça sınırlıdır. Bu eksiklik, bölgeye özgü ekonomik analizlerin literatürde yer almamasından kaynaklanmaktadır. Bu çalışma, Yusufeli’nde Butko zeytin üretiminin maliyet yapısını ortaya koyarak net ve brüt kâr oranlarını belirlemeyi ve literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırmanın birincil verilerini 2025 yılında Artvin ili Yusufeli ilçesinde üreticilerle yüz yüze yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler oluşturmıştır. Üretim miktarı ve verim hesaplamalarında ise 2024 hasat yılına ait güncel veriler esas alınmıştır. İkincil verileri ise konu ile ilgili yapılmış ulusal ve uluslararası çalışmalar, yayınlanan istatistikler ve raporlar oluşturmıştır. Etik kurul onayı Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Birim Etik Kurulu’ndan (Tarih: 30.04.2025, Sayı: 2025/6-1) alınmıştır.

Araştırma verileri Artvin İli Yusufeli İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü’nün Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) kayıtlarından elde edilmiştir. Artvin ili Yusufeli ilçesinde ÇKS ye kayıtlı 146 zeytin üreticisi bulunmaktadır. Araştırma bölgesinin belirlenmesinde, Yusufeli ilçesinde zeytin üretiminin yoğun olarak gerçekleştirildiği alanların temsiliyet gücü esas alınmıştır. Bu kapsamda, üretim faaliyetlerinin benzer ölçeklerde yürütüldüğü işletmeler dikkate alınarak bölgedeki zeytin üreticilerinin genel yapısını yansıtacak bir örnekleme çerçevesi oluşturulmuştur. Üretim miktarı ve ekim alanları dikkate alınarak yapılan analizde 1 dekardan küçük ekim alanlarının analiz sonuçlarının anlamlılığına katkı sağlamayacağı 10 dekardan büyük alanların ise popülasyonu temsil etme özelliğini taşımadığından çalışmada ana kitleye dâhil edilmemiştir.

Bu çerçevede, $1 \leq n \leq 10$ dekar büyüklüğünde araziye sahip üreticiler çalışma kapsamına alınmıştır. Belirlenen bu aralıkta toplam 87 üretici bulunmaktadır. Araştırma bölgesinde, saha çalışmaları kapsamında 73 üreticiyle birebir anket yapılmıştır. Bu sayı, belirlenen aralıkta ki üreticilerin yaklaşık %84’üne karşılık gelmektedir.

Tablo 1.*Zeytin işletme sayıları ve mahallelere göre dağılımı*

Mahalle Adı	Toplam İşletme Sayısı	1 ≤ n ≤ 10 Aralığındaki İşletme Sayısı	Anket Yapılan İşletme Sayısı
Demirkent	78	62	54
Pamukçular	18	14	13
Cevizlik	10	8	6
Diğerleri	40	3	0
Toplam	146	87	73

Bu çalışmada kullanılan anket formları, zeytin üretimine ilişkin mevcut durumu değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Formlar oluşturulurken katılımcıların demografik yapıları (yaş, cinsiyet, hane nüfusu, üretimdeki deneyim süresi vb.), sosyoekonomik özellikleri (yıllık tarımsal ve tarım dışı gelirleri), ekonomik koşulları (işletme arazi büyüklüğü, kullanılan girdilerin türü ve miktarı, üretim faktörleri maliyetleri, dekar başına verim, iş gücü kullanımı ve ücretleri, ürün fiyatları vb.) dikkate alınmıştır.

Çalışmada zeytin için tek ürün bütçe analiz yöntemi kullanılarak tesis ve üretim masrafları dikkate alınmış, maliyet hesaplamaları yapılarak diğer ekonomik analizler gerçekleştirilmiştir. Zeytin üretim maliyeti, tesis masrafları ve üretim masraflarının hesaplanması olmak üzere iki aşamada incelenmiştir. Tesis masrafları, zeytin bahçesinin kurulmasından ürün vermeye başlamasına kadar yapılan harcamaları kapsamaktadır (Özpınar, 2020; Eljadei, 2018). Zeytin bahçesi kurulduktan sonra ürün vermeye başlayana kadar yapılan tüm tesis harcamaları, ekonomik ömür olarak belirlenen 80 yıla bölünerek amortismana dâhil edilmiştir. Literatürde zeytinin ekonomik ömrüne ilişkin kesin bir süre bulunmamakta olup bu değer yaklaşık 70–100 yıl arasında değişebileceği belirtilmektedir. Bu çalışmada, saha anketleri, İlçe Tarım Müdürlüğü verileri ile yörede görüşülen üreticilerin değerlendirmeleri birlikte ele alınarak ekonomik ömür 80 yıl olarak kabul edilmiştir.

Üretim masrafları ise bahçe ürün vermeye başladıktan sonra ortaya çıkan değişken giderleri kapsar; bunlar işçilik, bakım, gübreleme ve hasat gibi maliyetleri içerir. Bu iki aşamalı maliyet yaklaşımı, zeytin işletmelerinin ekonomik analizinde sabit ve değişken giderlerin ayrımını yaparak finansal planlama ve kârlılık değerlendirmesi için temel bir çerçeve sunmaktadır. Tesis masraflarının hesaplanmasında, zeytin bahçesi kurulurken yapılan değişken giderler önemli bir yer tutar. Bu giderler arasında toprak işleme, fidan temini ve dikimi, gübreleme, bakım ve çapalama gibi uygulamalar ile bunların işçilik masrafları yer almaktadır (Özpınar 2020; Eljadei 2018). Sabit masraflar ise yatırım sermayesi faizi, genel idare giderleri ve arazi kira bedelini kapsamaktadır (Özpınar, 2020). Döner sermaye faizleri, değişken masrafların

fırsat maliyeti olarak ifade edilmektedir. Bu faiz, T.C. Ziraat Bankası'nın bitkisel üretim kredileri için belirlediği faiz oranları esas alınarak hesaplanır. Hesaplamada, değişken masrafların üretim dönemi boyunca eşit şekilde dağılmadığı ve işletmede tam bir yıl boyunca kalmadığı varsayılarak, faiz oranının yarısı uygulanmıştır (Kıral vd., 1999). 2024 yılı için belirlenen %20'lik faiz oranının yarısı olan %10 dikkate alınmıştır (T.C. Resmî Gazete, 2024).

Genel idare giderleri, genel yönetim giderleri işletmenin sevk ve idaresi, sosyal hizmetler ile işletmenin tüm üretim faaliyetlerini ilgilendiren ortak hizmetler için yapılan masraflardan oluşmaktadır (Kıral vd., 1999). Toplam üretim masraflarının %3,00'i üzerinden hesaplanmıştır (Aşkan ve Dağdemir, 2015). Arazi kira bedeli çıplak arazi değerinin %5'i alınmıştır (Aşkan ve Dağdemir 2015; Kıral vd., 1999). Tesis masrafları toplamı, zeytinin ekonomik ömrü olan 80 yıla bölünerek amortisman hesaplanmıştır. Değişken masraflar toplamı ise %10,00'lik faiz oranı ile çarpılarak tesis sermayesi faizi belirlenmiştir.

Gayri Safi Üretim Değeri (GSÜD), tarım işletmelerinde, belirli bir üretim dönemi boyunca gerçekleştirilen tüm faaliyetler sonucunda elde edilen tarımsal çıktıların piyasa değerlerinin toplamı olarak tanımlanır. GSÜD, işletmenin ekonomik performansının ölçülmesinde temel gösterge olarak kabul edilir ve üretim maliyetleri düşülmeden önceki toplam üretim değerini ifade eder (Karagölge, 1996). Bir üretim dönemi kapsamında gerçekleştirilen iktisadi faaliyetler sonucunda elde edilen tarımsal çıktıların değerini gösteren GSÜD'den, değişken masrafların düşülmesiyle Brüt Kar, tüm üretim masraflarının düşülmesiyle ise Net Kar hesaplanmaktadır (Aşkan ve Dağdemir, 2015).

Bulgular ve Tartışma

Anket yapılan zeytin üreticilerinin yaş dağılımlarına bakıldığında üreticilerin %52,05'i 65 yaş ve üzeri, %43,84'ü 50–64 yaş aralığında iken 15–49 yaş aralığı %4,11 ile oldukça düşük bir oran teşkil etmektedir. Genel yaş ortalamasının 66 olması, zeytin üretiminin ağırlıklı olarak 65 yaş üstü nüfus tarafından sürdürüldüğünü ortaya koymaktadır (Tablo 2). Bu durum, genç nüfusun tarımsal üretime özellikle de zeytin yetiştiriciliğine katılımının sınırlı olabileceğine ve üretici profiline yaşlandığı yönünde bir eğilim bulunabileceğine işaret etmektedir.

Marmara Bölgesi'ndeki zeytin üreticilerinin ortalama yaşı 58,7 yıl olarak saptanmış ve genç üreticilerin oranının düşük olduğu bildirilmiştir (Pilak ve Ülger, 2021). Bu durum, üretici aile profiline yaşlandığını ve genç kuşağın tarımsal üretime katılımının sınırlı kaldığını göstermektedir.

Adana da yapılan çalışmada görüşülen zeytin üreticilerinin yaş ortalaması 57 olup üreticilerin %71,43'ü 33–64 yaş arasında yer almakta, geri kalan %28,57'si ise 65 yaş ve üzerindedir (Trenci, 2020).

Üretici ailelerinin eğitim durumu incelendiğinde, kadınların %40,00'ının lise mezunu olduğu, bunu %35,00 ile ilkököl ve %6,25 ile ortaokul mezunlarının izlediği görülmüştür. Ailelerdeki kadın bireyler arasında ön lisans ve lisans mezunlarının oranı ise sırasıyla %1,25 ve %5,00 ile sınırlıdır. Erkek aile bireylerinde de benzer bir yapı dikkat çekmekte olup %43,94'ü lise, %37,88'i ise ilkököl mezunudur. Erkeklerde ortaokul mezunları %18,18 oranındayken, ön lisans ve lisans mezunları sırasıyla %7,58 ve %4,55 düzeyindedir (Tablo 3). Bu bulgular, üretici ailelerinde eğitim seviyesinin genel olarak orta düzeyde yoğunlaştığını göstermektedir.

Zeytin üreticilerinin eğitim düzeyinin genel olarak düşük olduğunu ve çoğunluğun ilkököl-ortaöğretim düzeyinde yoğunlaştığını belirtmiştir (Tok vd., 2022).

Tablo 2.

Anket yapılan üreticilerin yaşları ile işletme sayıları arasındaki ilişki

Yaş Grupları	Yaş Ort.	İşletme Sayısı (N)	Yüzde (%)
15-49	49	3	4,11
50-64	57	32	43,84
65+	75	38	52,05
Genel Ortalama	66	73	100,00

Tablo 3.

İşletmelerde aile nüfusunun eğitim durumu

Cinsiyet	Okur Yazar	İlkokul Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Ön Lisans	Lisans	Toplam
Kadın (N)	6	28	5	32	1	4	76
%	7,50	35,00	6,25	40,00	1,25	5,00	100,00
Erkek (N)	3	25	12	29	5	3	77
%	4,55	37,88	18,18	43,94	7,58	4,55	100,00
Toplam (N)	9	53	17	61	6	7	153
%	6,02	36,55	11,73	42,07	4,14	4,83	100,00

Zeytin üreticilerinin büyük çoğunluğunun arazilerini kendi mülkü olarak işlettiği belirlenmiştir. İşletmelerin %97,26'sı mülk araziye sahipken, yalnızca %2,74'ü ortakçılık şeklinde üretim faaliyetinde bulunmaktadır (Tablo 4).

Ege bölgesinde yapılan çalışmada Zeytin işletmelerinde mülk arazinin payı tüm gruplarda en yüksek olup ortalama %92,88'dir (Adıgüzel ve Kızılaslan, 2019). Yusufeli ilçesi ile benzer özellik gösteren ve sınır komşusu olan Uzundere de yapılan bir çalışmada dut bahçelerinin ortalama arazi miktarı 16,47 dekar olarak hesaplanmıştır (Aydoğan ve Dağdemir, 2025).

Ortalama zeytin bahçesi büyüklüğü mülk arazilerde 2,96 dekar iken, ortakçılıkla işletilen arazilerde 0,35 dekar olarak belirlenmiştir (Tablo 5). Bu durum, çalışmanın yürütüldüğü bölgede üreticilerin arazi mülkiyeti bakımından genellikle bağımsız ve mülkiyet temelli üretim yaptığını göstermektedir.

Adana da zeytin bahçelerinin büyük bir kısmı %87,5 mülk arazilerden oluşurken, kira olarak kullanılan araziler %8,9 ve ortak işlenen araziler %3,6 oranındadır. Kira arazilerinin tamamı hazine arazisi olup, ortak işlenen araziler sınırlı sayıda ve masraflar ile kârın eşit paylaşımı esasına göre işletilmektedir. Ortalama arazi genişlikleri ise mülk arazilerde 91,6 dekar, kira arazilerinde 23,2 dekar ve ortak işlenen arazilerde 6 dekar olarak belirlenmiştir (Trenci, 2020).

Tablo 4.

İşletmelerde Arazilerin Mülkiyet Durumu

Arazi Türü	Ortalama Dekar	İşletme Sayısı (N)	Yüzde (%)
Mülk Arazi	15,11	71	97,26
Ortakçılıkla İşletilen Arazi	0,68	2	2,74
Toplam	15,79	73	100,00

Tablo 5.

İşletmelerde Zeytin Bahçesinin Mülkiyet Durumu

Arazi Türü	Ortalama Dekar	İşletme Sayısı (N)	Yüzde (%)
Mülk Arazi	2,96	71	97,26
Ortakçılıkla İşletilen Arazi	0,35	2	2,74
Toplam	3,31	73	100,00

Zeytin işletmelerinin %71,23'ü 1-3 dekar arasında küçük ölçekli zeytin bahçelerine sahiptir. 4-6 dekar alanlı işletmeler toplamın %15,07'sini oluştururken 7-10 dekar arasında bahçesi olan işletmelerin oranı %13,70 olarak belirlenmiştir. Bu durum, çalışmanın yürütüldüğü bölgede zeytin üretiminin küçük ölçekli işletmeler üzerinde yoğunlaştığını ve üretimin büyük şirketler yerine daha çok sınırlı araziye sahip aile işletmeleri tarafından gerçekleştirildiğini göstermektedir (Tablo 6).

Hatay'da yapılan çalışmada, zeytinlik işletmelerin çoğunluğunun 10 dekarın altında araziye sahip olduğu görülmüştür. İşletmelerin %29,41'i 10 dekarın altında, %45,59'u 11-50 dekar, %17,65'i 51-100 dekar ve %7,35'i 101 dekarın üzerinde alanlara sahiptir. Zeytinliklerin toplam alanı ise 2-330 dekar arasında değişmekte olup, ortalama 38,14 dekar olarak belirlenmiştir (Yaman vd., 2023).

Tablo 6.

İşletmelerde Zeytin Bahçesi Ortalama Alanı

Aralık	Ort. Dekar	İşletme Sayısı (N)	Yüzde (%)
1-3	2,00	52	71,23
4-6	5,00	11	15,07
7-10	8,33	10	13,70
Genel Ortalama	3,31	73	100,00

Zeytin bahçesi tesisinde değişen masraflar toplamı 11.556,01 ₺ ile toplam tesis masraflarının %63,45'ini oluştururken sabit masraflar toplamı 6.657,88 ₺ ile %36,55'ini oluşturmaktadır. Değişen masraflar içinde en yüksek payı %23,06 ilaç ve ilaç uygulama giderleri alırken, çapalama %7,69 sulama %5,00 ve fidan giderleri %8,56 ile diğer önemli kalemlerdir. Sabit giderler arasında ise kira bedeli %21,96 ve yatırım sermayesi faizi %12,69 ile öne

çıkılmaktadır. Bu bulgular, zeytin bahçesi tesisinde hem bakım ve ilaçlama gibi değişen girdilerin hem de sabit yatırımların toplam maliyet üzerinde önemli etkisi olduğunu göstermektedir. Yapılan anketler sonucunda, çıplak arazi bedelinin 80.000 ₺/da olduğu tespit edilmiştir ve bu bedelin %5,00'ı (4000 ₺/da) kira bedeli olarak kabul edilmiştir (Tablo 7). Bölgede işgücü ücretinin ortalama 1400 ₺/gün ve günlük çalışma saati 8 saat olarak bulunmuştur.

Tablo 7.

Zeytin Bahçesi Tesis Masrafları (₺/da)

Masraf Kalemleri	1.Yıl				2.Yıl		3. Yıl		4. Yıl		Toplam Tutar (₺)	Yüzde (%)
	Birim	Fiyat	Miktar	Tutar (₺)	Miktar	Tutar (₺)	Miktar	Tutar (₺)	Miktar	Tutar (₺)		
Toprak işleme*	-	-	-	350,00							350,00	1,92
Fidan yeri işaretleme	İşçi/saat	175,00	1,14	199,50							199,50	1,10
Fidan çukuru açma	İşçi/saat	175,00	1,68	294,00							294,00	1,61
Fidan	Adet	52,00	30,00	1560,00							1560,00	8,56
Çiftlik gübresi**	Kg	0,60	704,38	422,63				704,38	422,63		845,26	4,64
Çiftlik gübresi verilmesi	İşçi/saat	175,00	1,83	320,25				1,83	320,25		640,50	3,52
Ağaç dikimi	İşçi/saat	175,00	2,19	383,25							383,25	2,10
Kuru fidan yenileme	İşçi/saat				0,73	127,75					127,75	0,70
Budama ve dal temizliği	İşçi/saat				1,23	215,25	1,23	215,25	1,23	215,25	645,75	3,55
Sulama	İşçi/saat	175,00	1,30	227,50	1,30	227,50	1,30	227,50	1,30	227,50	910,00	5,00
Çapalama	İşçi/saat	175,00	2,00	350,00	2,00	350,00	2,00	350,00	2,00	350,00	1400,00	7,69
İlaç ve ilacın verilmesi***	Adet	1500,00	0,70	1050,00	0,70	1050,00	0,70	1050,00	0,70	1050,00	4200,00	23,06
A. Değişen Masraflar Toplamı				5157,13		1970,50		1842,75		2585,63	11556,01	63,45
Genel idare gider (A*%3)											346,68	1,90
***Kira bedeli (çıplak arazi değeri: 80.000*%5)											4000,00	21,96
****Yatırım sermayesi faizi (A*%20)											2311,20	12,69
B. Sabit Masraflar Toplamı											6657,88	36,55
Tesis Masraf Toplamı (A+B)											18213,89	100,00
Bahçe Amortismanı (Tesis Masraflar Toplamı / Ekonomik Ömür)											227,67	

*Toprak işleme dekara sürüm ücretidir.

**Kimyasal gübre kullanımı yoktur.

***İlaçlama bedeli ağaç başına 50 ₺ olarak belirlenmiştir, ilaç fiyatı ve ilaçlama işçiliği bu fiyata dahildir. (Dekara ortalama 30 ağaç üstünden hesaplama yapılmıştır.)

**** T.C. Ziraat Bankası'nın bitkisel üretim kredileri için belirlediği faiz oranı olan %20 esas alınmıştır.

Ege Bölgesinde zeytin işletmelerinin maliyetleri ve sorunları adlı çalışmada yer alan bulgular incelendiğinde, zeytin üretiminde tesis kaynaklı giderlerin maliyet yapısında dikkate değer bir paya sahip olduğu görülmektedir. İşletme ortalaması üzerinden hesaplanan tesisin yıllık amortisman payı 23,64 ₺/da, tesisin yıllık amortisman faizi ise 16,63 ₺/da olarak belirlenmiştir (Adıgüzel ve Kızılaslan, 2019).

Bir dekar alanda zeytin üretiminde toplam üretim masraflarının 10.152,36 ₺ olduğu ve bunun %39,23'ünün değişen masraflardan, %60,77'sinin ise sabit masraflardan

oluştugu görülmektedir. Değişen masraflar içinde en yüksek payı %10,34 ile ilaç bedeli ve ilaçlama giderleri almış, bunu %6,76 ile hasat işçiliği takip etmiştir. Çiftlik gübresi uygulaması, çapalama, budama-dip sürgün temizliği gibi diğer kültürel işlemler toplam değişen masrafların daha sınırlı bir kısmını oluşturmuştur. Sabit masraflar içerisinde ise en yüksek kalem %39,41 ile kira bedeli olup bunu %17,94 ile tesis sermaye faizi izlemektedir (Tablo 8). Bu durum, zeytin üretiminde arazi maliyeti ve tesis yatırımına ilişkin finansman yükünün, toplam maliyet yapısını belirleyici ölçüde etkilediğini göstermektedir.

Tablo 8.*Dane Zeytin Üretim Masrafı (₺/da)*

Masraf Kalemleri	Birim	Fiyat (₺)	Miktar	Tutar (₺)	Yüzde
Çiftlik Gübresi	Kg	0,60	704,38	422,63	4,16
Çiftlik Gübresi Verilmesi	İşçi/saat	175,00	1,83	320,25	3,16
İlaç Bedeli ve İlaçlama	Adet	1.500,00	0,70	1.050,00	10,34
Sulama	İşçi/saat	175,00	1,30	227,50	2,24
Çapalama	İşçi/saat	175,00	2,00	350,00	3,45
Budama, Dip sürgün, Temizleme	İşçi/saat	175,00	1,76	308,00	3,04
Hasat	İşçi/saat	175,00	3,92	686,00	6,76
Taşıma Masrafı	İşçi/saat	175,00	1,47	257,25	2,53
Masraflar Toplamı				3.621,63	35,67
Döner Sermaye Faizi (%20/2)		3.621,63*0,10		362,16	3,57
A. Değişken Masraflar Toplamı				3.983,79	39,23
Genel İdare Gideri (%3,00)		3.983,79*0,03		119,51	1,18
Kira Bedeli (Çıplak Arazi Kıymetinin %5,00)		80.000*0,05		4.000,00	39,41
Bahçe Amortisman Payı				227,67	2,24
Tesis Sermaye Faizi (%20/2)		18.213,89*0,10		1.821,39	17,94
B. Sabit Masraflar Toplamı				6.168,57	60,77
Üretim Masrafları Toplamı (A+B)				10.152,36	100,00
Verim (Kg/da)				354,38	
1 Kg Dane Zeytin Maliyeti (₺/kg)		10.152,36/354,38		28,64	

Ege Bölgesi'nde yapılan çalışmada ham zeytin üretiminde toplam masrafların %47,17'si değişken, %52,83'ü sabit masraflardan oluşmaktadır. Değişken masraflarda hasılat %16,90 ve bakım %13,06, sabit masraflarda ise arazi kirası %37,70 en önemli kalemlerdir (Adıgüzel ve Kızılaslan, 2019). Uluslararası zeytin konseyi (2019) raporunda zeytin üretiminde en yüksek maliyet kalemlerinin işçilik, gübreleme ve hasat giderleri olduğu; sabit masrafların ise üretim maliyetinin ortalama %35-40'ını oluşturduğu belirtilmiştir.

Zeytin ağacında biyolojik bir özellik olarak periyodisite görülmekte olup verim bir yıl yüksek, izleyen yıl daha düşük seyredebilmektedir. Ancak periyodisitenin düzeyi yalnızca genetik ve fizyolojik faktörlere bağlı olmayıp; sulama, gübreleme, budama, hastalık ve zararlı mücadelesi ile hasat yöntemleri gibi yetiştiricilik uygulamalarından önemli ölçüde etkilenmektedir. Türkiye genelinde yapılan çalışmalarda, son 20 yılda periyodisitenin etkisinin yaklaşık %52 düzeyinde olduğu ve var yılı veriminin yok yılı veriminin yaklaşık beş katına ulaşabildiği belirlenmiştir (ZeytinDostu Derneği, 2025).

Yusufeli özelinde hasadın çoğunlukla tek tek elle yapılması, mekanik hasadın veya sıırıyla yapılan hasadın neden olduğu fiziksel stresi ortadan kaldırarak periyodisite şiddetinin azalmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca üreticilerin büyük ölçüde hayvansal gübre kullanması, bölgedeki organik madde yetersizliğine rağmen ağaçların beslenmesini

desteklemekte ve verim dalgalanmalarının daha kontrollü seyretmesine yardımcı olmaktadır. Bu koşullar altında Yusufeli zeytinciliğinde gözlenen verim düzeyi, orta derecede periyodisite etkisine sahip, sürdürülebilir bir üretim yapısına işaret etmektedir.

Yusufeli Butko zeytinine ilişkin üretim verileri incelendiğinde, ortalama dane zeytin veriminin 354,38 kg/da olduğu belirlenmiştir. Bir kilogram zeytin üretim maliyeti 28,64 ₺/kg iken, üreticilerin ortalama dane zeytin satış fiyatı 170,68 ₺/kg olarak tespit edilmiştir. Buna göre, üretim maliyetine göre oransal kâr 5,96 kat olup zeytin üretiminin oldukça yüksek düzeyde kârlı bir faaliyet olduğunu göstermektedir.

Zeytinin gayrisafı üretim değeri 60.485,57 ₺/da olarak hesaplanmıştır. Bu değerden toplam üretim masrafları çıkarıldığında, üreticinin net kârı 50.333,21 ₺/da, brüt kârı ise 56.501,78 ₺/da olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, Yusufeli ilçesinde yetiştirilen Butko zeytininin birim alanda dikkate değer bir gelir sağladığını göstermektedir. Üretim maliyetine kıyasla elde edilen yüksek gelir farkı, bölgede zeytin yetiştiriciliğinin ekonomik açıdan kârlı ve sürdürülebilir bir tarımsal faaliyet olduğunu ortaya koymaktadır. Yusufeli Butko zeytininde kâr oranlarının yüksek çıkmasının temel nedeni, üretim masraflarının görece düşük, ürün satış değerinin ise Türkiye ortalamasının belirgin biçimde yüksek olmasıdır. Bölgede sulama suyunun büyük ölçüde kuyudan temin

edilmesi, sulama maliyetlerini sınırlamakta, üreticilerin kimyasal gübre kullanmayıp yalnızca hayvansal gübre uygulaması hem girdi masraflarını azaltmakta hem de üretim sürecini doğal ve düşük maliyetli hâle getirmektedir. Ayrıca Yusufeli'ndeki üretim yapısı butik ölçekli olduğundan, elde edilen ürün doğrudan kaliteli sofralık olarak pazarlanmaktadır. Butko zeytin çeşidinin daha önce ödül almış, düşük asit oranına sahip ve yüksek aromatik kalite sunan bir çeşit olması, satış fiyatını ulusal ortalamanın üzerine taşımaktadır. Bu durum, üretim maliyetlerinin sınırlı, ürün değerinin ise yüksek olmasıyla birlikte, birim alanda hesaplanan net ve brüt kârın dikkat çekici düzeyde yüksek gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Kahramanmaraş ilinde yapılan benzer bir çalışmada da zeytin ürününün maliyeti 165,7 ₺ olarak hesaplanmıştır (Kaytancı ve Ağır, 2024). Uzunere de yapılan dut çalışmasında GSÜD 9.178,62 ₺/da olarak hesaplanmıştır. Birim yaş dut üretim maliyeti 5,02 ₺/kg olup satış fiyatı 10,87 ₺/kg'dır. Bu veriler ışığında yapılan hesaplamalarda, üretim maliyetine göre brüt kar 7.413,19 ₺/da net kar ise 4.943,03 ₺/da olarak belirlenmiş ve oransal kar 2,167 olarak bulunmuştur (Aydoğan ve Dağdemir, 2025).

Sonuç ve Öneriler

Yusufeli ilçesinde yürütülen çalışma sonucunda elde edilen bulgular, zeytin üretiminin bölge koşullarında ekonomik açıdan önemli ve kârlı bir faaliyet olduğunu göstermektedir. Üretim maliyetlerinin satış gelirlerine kıyasla düşük olması, üreticilerin birim alandan yüksek gelir elde ettiğini ve üretimin sürdürülebilir bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, zeytin yetiştiriciliğinin üreticiler açısından ekonomik refahı artıran ve üretimin devamlılığını teşvik eden bir faaliyet olduğunu göstermektedir.

Dane zeytin satış fiyatının yüksek olması, bölgede butik ölçekte yapılan zeytinciliğe olan talebin güçlü olduğunu ve Butko zeytininin kendine özgü kalitesi nedeniyle pazar payı bulmakta zorlanmadığını göstermektedir. Bu bağlamda, üretim potansiyelinin korunması ve artırılması üretim girdilerinin etkin kullanımı ve pazarlama kanallarının güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bununla birlikte, üretici yaşının yüksek olması genç nüfusun tarıma katılımını sınırlandırmakta ve uzun vadede üretimin sürekliliği açısından risk oluşturmaktadır. Bu nedenle, genç çiftçilerin sektöre kazandırılmasına yönelik teşvik mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Zeytin üretiminin ekonomik değerinin artırılması açısından, üretim süreçlerinin iyileştirilmesinin yanı sıra, Butko zeytininin yüksek yağ oranı ve aromatik özellikleri dikkate alınarak pazarda farklılaştırılması büyük önem taşımaktadır. Ürünün coğrafi işaret veya yerel marka tescili

ile korunması, değer zinciri içerisindeki konumunu güçlendirerek üreticilere fiyat avantajı sağlayabilir ve bölgesel rekabetçiliği artırabilir. Ayrıca bu tür bir tescilin, bölge zeytinciliğinin tanınırlığını yükselterek uzun vadede sürdürülebilir ekonomik katkı oluşturmaya beklenmektedir.

Sonuç olarak, Yusufeli Butko zeytini üretimi mevcut koşullarda kârlı bir faaliyet olmakla birlikte, uzun vadeli sürdürülebilirliği sağlamak için üretici profilinin geliştirilmesi, sabit maliyetlerin yönetimi, teknik verimliliğin artırılması gerekmektedir.

Etik Komite Onayı: Etik kurul onayı Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Birim Etik Kurulu'ndan (Oturma Sayısı: 2025/6; Karar No: 2025/1; Tarih: 30.04.2025) alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Katılımcı Onamı: Bu çalışmaya katılan tüm katılımcılardan sözlü onam alınmıştır.

Yazar Katkıları: Konsept- SB; Tasarım- VD; Denetim - SB; Kaynaklar - SB; Malzemeler - SB; Veri Toplama ve/veya İşleme - SB; Analiz ve/veya Yorum - SB; Literatür Taraması - SB; Yazma - SB; Eleştirel İnceleme - VD; Diğer - VD

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışmanın herhangi bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yapay Zekâ Kullanımı: Yazarlar, bu araştırma makalesinde yapay zekâ (AI) veya benzeri programlardan yararlanmadıklarını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was obtained from the Atatürk University Faculty of Agriculture Unit Ethics Committee (Date: 30/04/2025, Number: 2025/6-1).

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Informed Consent: Verbal consent was taken from all participants who took part into this study.

Author Contributions: Concept - SB; Design - VD; Supervision - SB; Resources - SB; Materials - SB; Data Collection and/or Processing - SB; Analysis and/or Interpretation - SB; Literature Review - SB; Writing - SB; Critical Review - VD; Other - VD

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Use of Artificial Intelligence: The authors declare that they did not utilize artificial intelligence (AI) or similar programs in this research article.

Kaynaklar

Adıgüzel, F. & Kızılaslan, N. (2019). Ege Bölgesinde Zeytin İşletmelerinin Maliyetleri ve Sorunları. *Turkish Journal of Agricultural and Natural Sciences*, 6(4), 696-709. <https://doi.org/10.30910/turkjans.633562>

- Aşkan, E. & Dağdemir, V. (2015). Devlet Teşvik ve Desteklemelerinden Faydalanan Süt Sığırcılığı Yapan İşletmelerin Üretimini Etkileyen Faktörlerin Analizi; Erzurum, Erzincan Bayburt illeri Örneği. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 20 (2): 69-76
- Aydoğan, Ü. G., & Dağdemir, V. (2025). Mulberry production cost and marketing in Uzundere district. *Mitteilungen Klosterneuburg*, 75, 70-83. <https://doi.org/10.2478/mittklb-2025-0006>
- Çavuşoğlu, A., & Çakır, M. (1988). *Modern Zeytincilik*. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Mesleki Yayınlar No.1, 303 s. Ankara.
- Dağdemir, V. ve Özçelebi, İ., (1998). Çayeli İlçesi Kıyı Şeridinde Çay Üretiminde Girdi Tespiti ve Maliyet Hesabı Üzerine Bir Araştırma. *Türk Tarım ve Ormancılık Dergisi*, 22 (2), 127-134.
- Eljadei, A.-A. A. (2018). Economic Analysis of Production Costs Irrigated Olive Oil in Bani Waleed Region. *Alexandria Science Exchange Journal*, 39, 55-62. <https://doi.org/10.21608/asejaqsae.2018.127146>
- Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2024). *Olive oil production and trade data* [Dataset]. FAO.
- International Olive Council (IOC). (2019). *International Olive Oil Production Costs Study*. Madrid: IOC.
- Karagölge, C., 1996. *Tarımsal İşletmecilik*. Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Kaytancı, M.F. & Ağır, H.B. (2024). Zeytinyağı Sektöründe Değer Zinciri Analizi: Kahramanmaraş Örneği. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 11(4), 1134-1142. <https://doi.org/10.30910/turkjans.1516166>
- Kıral, T., Kasnakoğlu, H., Tatlıdıl, F. F., Fidan, H., & Gündoğmuş, E. (1999). *Tarımsal Ürünler için Maliyet Hesaplama Metodolojisi ve Veri Tabanı Rehberi*. Ankara: Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü.
- Özpınar, S. (2020). Energy use and cost analysis of olive under flat and sloping growing conditions. *COMU Journal of Agriculture Faculty*, 8(1), 125-135.
- Pilak, C., & Ülger, S. (2021). Determination of the factors affecting Turkish olive producer's adoption of good agricultural practices in Marmara Region of Turkey. *Journal Of Agriculture and Nature*, 24(3), 515-521. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdogavi.705047>
- Şeker, M., Gündoğdu, M. A., Gül, M. K., & Kaleci, N. (2012). Doğu Karadeniz Bölgesi Bazı Yerli Zeytin Çeşitlerinin Pomolojik Özellikleri. *Zeytin Bilimi*, 3(2), 91-97.
- Tarım ve Orman Bakanlığı. (2024). *Uygulama esasları tebliği (Tebliğ No: 2024/15)*. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı.
- Trenci, İ., & Emeksiz, Ö. F. (2020). Adana ilinde zeytin, zeytinyağı, sofralık zeytin üretimi ve pazarlaması. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 7(51), 692-699. <https://doi.org/10.26450/jshsr.1810>
- Tok, N., Çobanoğlu, F., & Tunalıoğlu, R. (2022). The link between geographic indication, sustainability, and multifunctionality: The case of table olive groves in Western Turkey. *Erwerbsobstbau*, 64, 851-859. <https://doi.org/10.1007/s10341-022-00801-8>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). *Bitkisel Üretim İstatistikleri, 2024*
- Vossen, P. M. (2007). Zeytinyağı: Dünyanın klasik yağlarının tarihi, üretimi ve özellikleri. *HortScience*, 42, 1093-1100.
- Yaman, İ., Sezer, İ., Deviren, S., Dağistan, E. & Toplu, C. (2023). Hatay ilinde zeytin yetiştiriciliğinin sosyo-kültürel analizi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 28(1), 185-202. <https://doi.org/10.37908/mkutbd.1209535>
- Yavuz, E., & Dağdemir, V. (2024). Gaziantep İlinde Baharatlık Kırmızıbiberin (Maraş Biberi) Üretim Maliyeti ve Pazarlama Durumu. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 27(4), 958-966
- ZeytinDostu Derneği. (2025). *Zeytincilik – Periyodisite (var yılı-yok yılı) bilgisi*. <https://zeytindostu.org.tr/zeytin/zeytincilik>